

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

“ ____ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності фінанси і кредит

за темою:

Державний бюджет України: особливості формування і використання

Виконавець

студент **42 групи фінансово-
економічного факультету**

Мачука Валентина Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

К.е.н., доцент

Курганська Е.І.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2019

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Мачука Валентина Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Державний бюджет України: особливості формування і використання

(назва випускної роботи)

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2019 рік

Випускна робота складається з 3 розділів.

У роботі розглядаються основні засади функціонування бюджету та проблеми його виконання. У першому розділі висвітлено теоретичні основи формування бюджету, історія виникнення та джерела формування доходів. У другому розділі проаналізовано доходну і видаткову частини бюджету, виявлено недоліки та ризики виконання бюджету у 2019 році. У третьому розділі визначено альтернативні шляхи наповнення доходної частини бюджету, а також охарактеризовано концепції збалансування державного бюджету.

Ключові слова: Державний бюджет, доходи, видатки, дефіцит бюджету, концепції збалансування державного бюджету (3-5 слів або словосполучень)

ANNOTATION

The final work consists of 3 sections.

The paper considers the main principles of the functioning of the budget and the problems of its implementation. The first section covers the theoretical foundations of budget formation, history of origin and sources of income generation. The second section analyzes the revenue and expenditure side of the budget, identifies drawbacks and risks of budget execution in 2019. The third section identifies alternative ways of filling the revenue part of the budget, as well as describes the concept of balancing the state budget.

Keywords: State budget, revenues, expenditures, budget deficit, the concept of balancing the state budget

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи формування бюджету	6
1.1 Історія виникнення і сутність бюджету.....	6
1.2 Методи, принципи і джерела формування доходів бюджету.....	14
1.3 Стратегія фінансування дефіциту бюджету на прикладі Польщі.....	21
РОЗДІЛ 2. Аналіз виконання Державного бюджету України	27
2.1. Аналіз доходної частини державного бюджету.....	27
2.2. Аналіз видаткової частини державного бюджету.....	35
2.3. Ризики виконання Державного бюджету 2019 та механізми їх обмеження.....	41
РОЗДІЛ 3. Шляхи збалансування державного бюджету	52
3.1. Альтернативні шляхи наповнення доходної частини Державного бюджету України.....	52
3.2. Концепції збалансування державного бюджету.....	57
ВИСНОВКИ	62
Список використаних джерел	64

У столітті інформаційних технологій та наукових відкриттів важливу роль відіграють фінанси. Для розвитку будь-якої галузі господарства, населення і країни взагалі виникає потреба у фінансових ресурсах. Тож, Державний бюджет виступає самим головним джерелом цих фінансових ресурсів, які забезпечують розвиток та процвітання всіх елементів бюджетної системи.

Україна – це країна з великою історією та майбутніми перспективами. І для неї як ніколи важливо у складні періоди свого розвитку, модернізуватися та вдосконалюватися. Тому, питання і проблеми Державного бюджету України є як ніколи актуальними. Для виходу на європейський ринок з пропозицією своїх високоякісних послуг також необхідно інвестувати у свої підприємства, у науку та освіту для комфортного навчання молодих спеціалістів. Отже, всі аспекти розвитку економіки зводяться до фінансових ресурсів. А їх нестача дає можливості для дослідження проблем Державного бюджету та пошуку шляхів їх вирішення.

Теоретичні проблеми впливу державного бюджету на економічні процеси, а також питання реформування бюджетно-податкової системи України одержали розвиток у працях В. Андрущенка, С. Буковинського, О. Василика, Т. Вахненко, В. Гейця, В. Глуценка, А. Гриценка, І. Д'яконової, А. Ілларіонової, Б. Кваснюка, С. Лондар, І. Луніної, І. Мітюкова, А. Покритана, В. Протасова, І. Радіонової, І. Сала, В. Сумарокова, В. Суторміної, В. Федосова, І. Чугунова, С. Юрія та ін.

Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних основ функціонування бюджету, дослідження зарубіжного досвіду у питаннях дефіциту бюджету та аналіз можливостей застосування його в Україні.

Досягнення вказаної мети зумовлено потребою вирішення таких завдань:

- Дослідити історію виникнення та сутність бюджету;
- Проаналізувати доходи і видатку бюджету за останні 5 років;
- Визначити шляхи збалансування Державного бюджету.

Об'єктом дослідження є Державний бюджет України.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні засади функціонування державного бюджету.

У процесі дослідження використано загальні методи наукового вивчення: для аналізу доходів та видатків бюджету – порівняльний аналіз та аналіз ретроспективних даних; при дослідженні сутності бюджетного устрою та бюджетної системи – метод наукової абстракції. Також відносно аналізу бюджетних показників використовувалися, систематизація і узагальнення даних, порівняння, деталізація, графічні методи дослідження.

Теоретичну й методологічну основу даної роботи складають наукові положення сучасної економічної теорії, концепції економічного розвитку, теоретичні висновки та узагальнення вітчизняних і зарубіжних вчених економістів, що містяться у монографічній, спеціальній та періодичній літературі; нормативно-правові документи з досліджуваних питань.

Розділ I. Теоретичні основи формування бюджету

поштовх до збільшення загального рівня цін, а отже, і рівня інфляції. Якщо відстрочені платежі належать підприємствам державного сектора, то ці дефіцити здебільшого безпосередньо фінансуються Центральним банком або накопичуються й збільшують загальний дефіцит державного бюджету. Хоча відстрочені платежі, на відміну від монетизації, офіційно вважаються неінфляційним способом фінансування бюджетного дефіциту, на практиці цей розподіл дуже умовний [25, с. 31-32].

ВИСНОВКИ

Державний бюджет відіграє дуже важливу роль у соціальному та економічному розвитку суспільства. Бюджет виконуючи свої функції забезпечує всіх учасників економічних відносин фінансовими ресурсами шляхом розподілу і перерозподілу ВВП.

Підсумовуючи аналіз доходів бюджету України, можна сказати, що з кожним роком доходи зростають, а саме у 2018 році найбільшу частку у доходах бюджету займали податкові надходження, що збільшилися порівняно з 2017 роком. Найменшу частку в доходах займали доходи від операцій з капіталом. Темпи приросту доходів зведеного бюджету України за січень - лютий 2018 року порівняно з відповідним періодом минулого року становлять 116,0%.

Хоча доходи зростають, разом із ними зростають і видатки. Аналіз показує, що маємо тенденцію до зростання абсолютно всіх видатків, але це не забезпечило виконання плану з видатків на такі статті, як : охорона здоров'я, економічна діяльність та обслуговування державного боргу. Причинами цього можуть бути об'єктивні фактори – це економія видатків на обслуговування боргу, фінансування соціальних видатків відповідно до фактично зареєстрованих зобов'язань, та суб'єктивні – це затримки з проведення тендерів та інших необхідних процедур.

Детально вивчивши прогнозні показники бюджету на 2019 рік, бачимо, що існують деякі ризики по його виконанню. Загалом бачимо тенденцію до зростання доходів, але значні розбіжності між плановими і фактичними показниками спричинять ще більше розбалансування бюджету.

Державний бюджет на 2019 рік розроблено на основі консервативного макроекономічного прогнозу. Це проявилось в стриманому зростанні доходів та видатків порівняно з фактичними показниками 2018 року. Однак через вищі темпи зростання видатків порівняно з доходами, існує ризик розширення дефіциту бюджету в порівнянні з показниками 2018

року – до 2,3% ВВП. При цьому ключові ризики сконцентровані в частині фінансування.

Задля вирішення усіх проблем пов'язаних с державним бюджетом безперено потрібно багато часу і можливостей. Тож, головною задачею наразі являється перейняття зарубіжного досвіду у сфері бюджетної політики, а саме:

- забезпечення економічного зростання;
- залучення інвестиційних доходів;
- диференціація ставок непрямих податків (посилення податкового тиску на майно й особисті доходи громадян за одночасного зниження ставок податків для оподаткування прибутку суб'єктів господарювання);
- зменшення кількості державних службовців;
- скорочення соціальних видатків;
- інвестування у економічно вигідні проекти, для розвитку науки і освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). – К.: НІОС, 2000. – 384 с.
2. Іванов В.М. Бюджетна система: Конспект лекцій. – К.: МАУП, 1999. – 80 с. 17. К
3. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Капіталізм, соціалізм і демократія / Шумпетер Й. – М.: ЕКСМО, 2007. – 864 с – ISBN 978-5-699-19290-8.
4. Кларк Дж.Б. Распределение богатства / пер. с англ. Страшунского Д. – М.: Гелиос, АРВ, 2000. – 368 с. – ISBN 5-85438-101-X
5. Н.Д.Чала, Л.В, Лазоренко Бюджетна система – К.:»Знання», 2010.- 223,с.
6. Дець В.Ф. Бюджетна безпека та критерії її оцінки / Дець В.Ф. // Стратегічна панорама. – 2007. – №3. – С.156.
7. Карлін М. І. Суспільні фінанси в умовах демократії [Текст]: курс лекцій / Микола Іванович Карлін. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – 196 с.
8. Гальчинський А. С.: «Світ розвертається ліворуч - у бік людини» / А. С. Гальчинський // Дзеркало тижня. - 2016. – 29 жовтня. – С. 1, 7.
9. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nred=2542-14>
- 10.Опарін В. М. Бюджетна система / [В. М. Опарін, В. І. Малько, С. Я. Кондратюк, Г. Б. Коломієць]. - К. : КНЕУ, 2002. - 336 с
- 11.Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>
- 12.Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
- 13.Єгоркіна Т. О. Вдосконалення системи формування доходів Державного бюджету: зниження негативного впливу внутрішніх та зовнішніх факторів [Електронний ресурс] / Т. О. Єгоркіна. - Режим

- доступу :
- http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67696.doc.htm
- 14.Кваша О. О. Парадигмальний підхід до прогнозування доходів зведеного бюджету України / О. О. Кваша // Наукові праці НДФІ. - 2004. - № 5. - С. 10-12.
 - 15.Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>
 - 16.План пріоритетних дій Уряду на 2019 рік: затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1106-р [Електронний ресурс], - Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-ritetnih-dij-uryadu-na-2019-rik>
 - 17.Бюджетна система України та Євросоюзу: монографія / [С.О. Булгакова, О.І. Барановський, Г.В. Кучер та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2009. – 409 с.
 - 18.Ганіч А.Є. Суть державного бюджету та його вплив на соціально-економічний розвиток України / А.Є. Ганіч // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.6. – С. 180-185.
 - 19.Чугунов І. Я., Макогон В. Д. Бюджетна політика в умовах економічних перетворень. Економічний часопис-XXI. 2016. № 3-4 (2). С. 66–69.
 - 20.Маркуц Ю. І. Формування державного бюджету в розвинутих країнах світу та в Україні-2016-с.5
 - 21.В.Горин Зарубіжний досвід регулювання доходів державного бюджету в умовах економічної нестабільності. Світ фінансів4/2011
 - 22.Лешкевич В.В. Структура державного бюджету країни. Бюджетна система //Економіка в школах України. - 2007. - № 4. - С. 11-12
 - 23.Ковальчук А. Законодавчі проблеми бюджетного процесу в Україні // Право України. - 2005. - № 3. - С.31 - 34.
 - 24.Кудряшов В. П. Поняття бюджетної системи та її децентралізації // Фінанси України. - 2006. - № 8. - С.25-32

- 25.Кублікова Т.Б., Курганська Е.І. // Т.Б.Кублікова, Е.І. Курганська Система казначейства: управління фінансовими ресурсами Монографія.-Одеса:ОНЕУ, 2015.-324
- 26.Kublikova T. Kurganskaya E. // T. Kublikova, E. Kurganskaya System treasury: the relevance of budget funds . Scientific journal «ECONOMICS AND FINANCE» SCIENCE AND PRACTICE Collection of scientific articles Melbourne, Australia 2016, pp.143-147
- 27.Kurganskaya E. Expenditure management through treasury system: current trends. Trends in the development of national and world science, Nuremberg, Germany, 2016 pp.137-141.
- 28.Курганська Е.І. Ефективність руху фінансових потоків в казначейській системі виконання бюджету// Культура народів Причорномор'я. Економіческие науки., 95-96
- 29.Kurganskaya E. Management of State budget expenditures through the system of treasury Socio-economic research bulletin: collection of scientific works.-Odessa national economic university.-Issne 4, №59.-2015
- 30.Литвин В. Державний бюджет як дзеркало національної економіки//Голос України. - 2005. - 1 листопада. - С. 1-3
- 31.Наказ Державного казначейства України №89 «Про затвердження порядку виконання державного бюджету за видатками за умови функціонування внутрішньої платіжної системи» від 25.05.2004року.
- 32.Постанова КМУ «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019-2021 роки» №546 від 11.07.2018 року. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/546-2018-%D0%BF>.
- 33.Розпорядження КМУ «Про схвалення проекту Основні напрями бюджетної політики на 2019-2021 роки» №315-р від 18.04.2018 року. Отримано з: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-projektu-osnovnihnapryamiv-byudzhethnoyi-politiki-na-20192021-roki>.

34. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік». Отримано з: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64598
35. Проект Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» №9000 від 15.09.2018 року. Отримано з: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64598.
36. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» №2246-VIII від 07.12.2017 року. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.
37. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставок деяких податків» №9085 від 17.09.2018 року. Отримано з: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64600. 6
38. Проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» №9084 від 17.09.2018 року. Отримано з: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64599.